

Strukturno nasilje kot mehanizem zapiranja migrantov v globalne in lokalne totalne institucije¹

Aleš Bučar Ručman²

Prispevek v uvodu predstavi konceptualizacijo strukturnega nasilja, ki se nato veže na mednarodne migracije, celotno razpravo pa avtor aktualizira s pogledom na trenutne migracijske razmere v Evropi. S kvalitativnim raziskovalnim pristopom (inference) in aplikacijo Galtungovega (1990) koncepta strukturnega nasilja na mednarodne migracije, avtor pokaže na obstoj dveh vrst izključenih prostorov, ki po svojih načelih delovanja spominjajo na Goffmanove (1961/1991) totalne institucije. Globalne totalne institucije vključujejo države in celotne regije, v katerih so ljudje pogosto izključeni iz uživanja temeljnih pridobitev razvoja civilizacije, njihovo življenje ogrožajo konflikti, vojne, nasilje, okoljska in zdravstvena tveganja ter podobno. Sočasno obstajajo interne totalne institucije znotraj postindustrijskih družb. Prepoznati jih je mogoče v obliki zaprtih območij, kot so geta, slumi in podobna izključena naselja, njihovo dopolnilo pa predstavljajo še družbeni prostori marginaliziranih socialnih položajev, v katere so zaradi diskriminacije in (neo)rasizma potisnjeni »oni«, tj. priseljenci in njihovi potomci.

Gljučne besede: strukturno nasilje, totalna institucija, migracije, priseljenci, integracija, begunci

UDK: 314.15

1 Uvod

Pogled na nasilje in njegovo konceptualizacijo pri raziskovalcih, ki se ukvarjajo s tem pojavom, lahko strnemo v dve skupini. Bufacchi (2005) ju imenuje *minimalističen* in *obširen* pogled na nasilje, de Haan (2008) pa piše o *restriktivni* in *inkluzivni* definiciji nasilja. V prvo skupino (med t. i. minimalističen oz. restriktivni pogled) vključujeta pristope, ki razumejo nasilje *le* kot uporabo fizičnega nasilja, s katerim se povzroči trpljenje ali poškodovanje. Druga skupina pogledov (t. i. obširni oz. inkluzivni pogledi) vključuje širše razumevanje nasilja, ki ga naslavlja predvsem skozi vidik posledic, ki jih povzročajo dejanja, in vključuje mnogo več kot le fizično nasilje (npr. čustveno, ekonomsko, psihično, strukturno, sistemsko nasilje).

Med pristopi, ki podajajo razširjen pogled na nasilje, je v ospredju konceptov, ki jim sledimo v tem prispevku, Galtungovo (1990: 292) razumevanje nasilja. Opredele ga kot »napade na osnovne človeške potrebe in splošneje na življenje, ki bi se jim bilo mogoče izogniti, povzročijo pa zmanjšanje realne možnosti zadovoljevanja potreb pod stopnjo, ki je po-

tencialno mogoča«. Nasilje je torej dejanje, ki napada osnovne človeške potrebe, možnost njihove zadovoljitve pa je manjša, kot bi bila, če se nasilno dejanje ne bi zgodilo. V tem kontekstu Galtung (1969: 170–171) razlikuje med *direktnim* in *strukturnim* nasiljem.³ Direktno nasilje po njegovem mnenju vključuje prepoznavnega akterja nasilja, strukturno nasilje pa takšnega akterja nima. V tem primeru je nasilje integrirano v strukturo. Galtung (1990: 294) pravi, da je »direktno nasilje dogodek, strukturno nasilje pa je proces«. V prvem primeru govorimo o dejanju, ki ga stori človek, storilec, v drugem primeru je storilec na koncu sicer človek, toda njegova krivda presega njega samega. Ta človek je namreč le orodje celotnega sistema. Vendar pozor – pri tem posameznik nima absolutne imunitete (zlasti ne moralne in družbene) za individualno odgovornost. Čeprav lahko tudi v primerih strukturnega nasilja identificiramo storilce teh dejanj, je treba ločiti med subjektivnim in strukturnim vidikom nasilja. Razumeti je treba, da so v zadnjem primeru na delu »večje sile« od posameznika. Odgovornost je torej treba iskati v sistemu in v njegovih agentih.

Toleranca do različnih oblik nasilja, ki smo jih naučeni prepoznati, se zmanjšuje, vendar sočasno vse »nevidne« grožnje in tveganja (tj. strukturno nasilje), ki nas še bolj ogrožajo, dopuščamo, sprejemamo, odobravamo, zagovarjamo – še več, celo izvajamo, nagrajujemo, idealiziramo in zahtevamo.

¹ Pričujoče delo je nastalo na podlagi raziskovalnega dela v okviru Programske skupine Fakultete za varnostne vede, Univerze v Mariboru. Projekt z naslovom Zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti (2015–2018) financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS).

² Dr. Aleš Bučar Ručman, docent sociologije, Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru, Slovenija. E-pošta: ales.bucar@fv.uni-mb.si

³ Galtung (1990: 291) je pozneje vpeljal koncept kulturnega nasilja, ki ga lahko opišemo kot uporabo ideoloških aparatov za legitimacijo direktnega ali strukturnega nasilja.

Splošno sprejemljivo in pričakovano je, da vsi obsojamo umore, posilstva, rope, fizično nasilje in vse druge družbeno moteče in nesprejemljive pojave, ob katerih pričakujemo in zahtevamo, da bodo storilci ustavljeni in kaznovani. Če sledimo ugotovitvam raziskovalcev (npr. Pratt, 2007; Roberts, Stalans, Indermaur in Hough, 2003), obča javnost v zahodnih družbah zahteva celo, da se kaznujejo vedno ostreje, kar predstavlja »gorivo« penalnega populizma in zaostrenega kaznovanja, katerega skupni označevalec je moto »*tough on crime*«. ⁴ Pri tem v Evropi mesto »dežurnega krivca« za kriminaliteto zasedajo priseljenci in njihovi potomci (Wacquant, 2008). Ob vedno ostrejšem odnosu do benignih oblik direktnega nasilja pa zelo pogosto spregledamo maligno strukturno nasilje.

V tem prispevku se v nadaljevanju podajamo na pot iskanja povezave med strukturnim nasiljem in mednarodnimi migracijami. Strukturno nasilje (in tudi primeri z njim povezanega direktnega nasilja) lahko deluje kot vzrok za migracije, predstavlja pa tudi mehanizem viktimizacije migrantov in njihovih potomcev. Analiza, ki jo predstavljamo v tem prispevku, se ne nanaša na konkretno državo, temveč jemlje pod drobnogled prakse in pristope, ki jih sodobne (zlasti evropske) družbe in države uporabljajo pri ravnanju s priseljenci in pri upravljanju mednarodnih migracij – te pa so, kot pravi Cohen (2001), podobne v vseh (zahodnih) državah.

2 Raziskovalne metode in raziskovalna vprašanja

V prispevku se osredotočamo na prikaz in oblikovanje modela *povezave med strukturnim nasiljem in mednarodnimi migracijami*. Strukturno nasilje pojasnjujemo v kontekstu predhodno opisanega Galtungovega (1969, 1990) pogleda na nasilje. Vključuje tudi politike in družbene prakse, ki se uresničujejo v družbi prek formalnih in neformalnih struktur (institucij), s katerimi so omogočena, legalizirana (neinkriminirana), normalizirana in na koncu realizirana nelegitimna in nepoštena dejanja, ki zavestno hujše oškodujejo druge. Drugi ključni pojav, ki ga obravnavamo, so *mednarodne migracije*. Te vključujejo teritorialno premestitev ljudi med nacionalnimi državami (UNESCO, 2015). Pri tem iz opredelitve izključujemo specifične oblike premestitve, ki ne vodijo v spremembe oblikovanja socialnih vezi, nimajo bistvenega vpliva na posameznika, ki se (začasno) preseli, in tudi ne na družbo, v katero pride (npr. turistična potovanja).

⁴ Podoben trend je mogoče opaziti v Sloveniji. Meško in Jere (2012) ugotavljata, da javnomnenjske raziskave ugotavljajo prepričanje, da ostreje kaznovanje zmanjša stopnjo kriminalitete in ob tem je več kot dve tretjini anketiranih podpiralo uvedbo sankcije dosmrtnega zapora (Flander in Meško, 2011).

Raziskovalna vprašanja, na katera v tem prispevku iščemo odgovore, so: Kakšna je povezava med mednarodnimi migracijami in strukturnim nasiljem? Kakšne so posledice strukturnega nasilja znotraj v tej povezavi? So te posledice prisotne na globalni in tudi na lokalni ravni? Za iskanje odgovorov na ta vprašanja smo uporabili kvalitativni raziskovalni pristop, imenovan inferenca. Sledili smo metodološkemu pristopu, ki ga predstavijo Barakso, Sabet in Schaffner (2014). Zanj je značilno, da se uporabijo že zbrani podatki in dejstva, na njihovi osnovi pa se oblikujejo nova spoznanja in ugotovitve. V *našem primeru to ustvarjanje novega predstavlja prikaz povezave med dvema konceptoma: strukturnim nasiljem in migracijami*. Pri analizi uporabljamo deskriptivno inferenco, s katero predstavimo razmere in povezavo med strukturnim nasiljem in migracijami, in kavzalno inferenco, s katero skušamo pojasniti vzroke, zakaj do teh pojavov sploh prihaja.

3 Strukturno nasilje, globalne in lokalne totalne institucije

Zahod si je preko globalizacije utrdil ekonomsko in politično nadvlado. Ključna pravila gospodarskega in političnega delovanja so v številnih delih sveta določeni skladno z interesi elit znotraj njih. To se dosega z uporabo treh oblik moči, ki jih opisuje Nye (2011): »mehka moč«, »trda moč« in njuna kombinacija, ki jo imenuje »pametna moč«. Mehka moč vključuje sledenje zahodnim državam, ki izhaja iz ideoloških, kulturnih in političnih vzorov. Trda moč obsega vsiljeno podrejanje, ki temelji na kombinaciji nagrajevanja za poslušnost in kaznovanja za nasprotovanje. Uporablja prisilo, gospodarske, politične in tudi vojaške grožnje in ukrepe. V tem kontekstu moramo razumeti ekonomsko globalizacijo kot orodje in vzvod moči transnacionalnih kapitalističnih elit in zahodnih držav (Beck, 2003; Delgado Wise, 2009; Stiglitz, 2013; Wallerstein, 2006 idr.), ki prinaša negativne posledice »tam drugje«, izven zahodnega sveta, in »tukaj«, znotraj zahodnega, postindustrijsko razvitega sveta. ⁵ Zahodne države uporabljajo za zavarovanje interesov (transnacionalnih) ekonomskih elit politično izsiljevanje šibkejših držav, od katerih pričakujejo (in navadno dosežejo) strukturne reforme, prilagoditve trga dela, liberalizacijo finančnih trgov, zmanjšanje ali

⁵ Politike, ki prinašajo korist transnacionalnim elitam, se ne ustavijo na mejah zahodnih držav. Kot pokaže Stiglitz (2013), je vzpon takšnega pristopa vse od 80. let 20. stoletja povzročil porast družbene neenakosti v zahodnem svetu (najbolj očitno v ZDA). Zgornji odstotek najpremožnejših je uspel doseči spremembe v politikah in izboljšanje svojega položaja na račun spodnjega in srednjega sloja. Sočasno je implementacija teh politik destabilizirala tudi novo nastale »demokracije«, ki so se razvile na prostoru nekdanjih socialističnih držav.

odpravo okoljskih standardov, carin in davčnih obremenitev za izdelke, ki jih izvažajo multinacionalne korporacije – ob tem sočasno ohranjajo subvencije za ključne panoge doma (npr. v EU subvencije kmetijstvu), privatizacijo družbene lastnine in javnih storitev (Stiglitz, 2013). Kadar mehke oblike pritiska niso uspešne, sledi uporaba trših pristopov v obliki blokad, izolacije, ustvarjanja notranjih konfliktov, podpiranja in oskrbovanja politične opozicije in, če še to ni dovolj, tudi vojaških posegov in umikov nekooperativnih voditeljev (Wallerstein, 2006). Destabilizacija držav, uničevanje njihovih bazičnih podsistemov, notranji konflikti, brezperspektivnost vodijo v povečano emigracijo s teh območij. Migracije iz Severne Afrike in Bližnjega vzhoda, s katerimi se srečuje Evropa v zadnjih letih, so nazorna potrditev te povezave. Globalizacija vpliva na porast ekonomskih in tudi prisilnih migracij (Castles, 2003; Delgado Wise, 2009). Zahod iz perifernih držav uvaža vse, kar potrebuje za svoj razvoj in s čimer lahko ustvarja dobiček (od surovin do ljudi), pri tem pa sočasno v periferijo izvažava vse, kar zagotavlja njegovo prevlado (od smeti in nezaželenih odpadkov do orožja in ideologije).

Ekonomski kapital zagotavlja v današnjem svetu družbenopolitično moč in odloča o globalni in tudi lokalni vključenosti oz. izključenosti in mobilnosti. Beck (2003: 83) skladno s tem ugotavlja, da svet sestavljata dve skupini: prvi svet premožnih in posedujočih in drugi svet revnih in strukturno odvečnih. Za prve izgublja prostor omejevalno kakovost, saj lahko neposredno premostijo vsako realno ali virtualno razdaljo, za drugi svet pa se realni prostor vse hitreje zapira. Če smo natančni, lahko prepoznamo, da so območja zaprtega prostora dvojna. Obstajajo »tam drugje«, zunaj postindustrijskega sveta, in vključujejo celotne države in regije, istočasno pa obstajajo tudi »tukaj«, znotraj postindustrijskih družb, in se kažejo v obliki zaprtih območij, kot so geta, slumi ali podobna izključena naselja. Komplement oblikam izključitve »tukaj« predstavljajo še družbeni prostori, marginalizirani socialni položaji, v katere so z diskriminacijo in (neo)rasizmom potisnjeni »oni« (priseljenci in njihovi potomci).

Predstavljeni izključeni prostori po svojih značilnostih močno spominjajo na posebno obliko izoliranih prostorov, za katere je Goffman (1961/1991) uporabil oznako »totalne institucije«. Opisuje jih kot »mesto, kjer prebiva in dela večje število posameznikov, ki so v podobnem položaju, odrezani od širše družbe za daljši čas in skupaj živijo zaprto, formalno vodeno življenje«. Ob tem dodaja, da je omejitev socialnega stika z zunanjim svetom pogosto dosežena s fizičnimi ovirami, kot so zaklenjena vrata, visoke ograje, bodeče žice (Goffman, 1961/1991: 11, 16). Predstavljeni Goffmanov (1961/1991) koncept uporabljamo kot izhodišče za razlago dveh oblik izoliranih prostorov, povezanih z mednarodnimi migracijami in strukturnim nasiljem: 1) globalne totalne institucije industrijske

sko manj ali nerazvitega sveta; 2) lokalne totalne institucije znotraj industrijske razvitega oz. postindustrijskega sveta. V obeh skupinah se strukturno nasilje v povezavi z mednarodnimi migracijami pojavlja v formalnih (implementacija različnih formalnih politik) in neformalnih oblikah (neformalne družbene prakse). Ljudje v globalnih totalnih institucijah so pogosto izključeni iz uživanja temeljnih pridobitev razvoja civilizacije, njihovo življenje ogrožajo konflikti, vojne, nasilje, okoljske nevarnosti ipd. V lokalnih totalnih institucijah sta »gojencem« onemogočena razvoj potencialov, socialna mobilnost in zmanjšana je njihova kakovost življenja. Oba koncepta podrobneje predstavljamo v nadaljevanju.

3.1 Globalne totalne institucije

Najbolj nazorno podobnost med Goffmanovim (1961/1991) opisom totalnih institucij in današnjimi izključenimi regijami, tj. globalnimi totalnimi institucijami, lahko vidimo v identičnih mehanizmi in procesih, ki ločujejo »naš« prostor od »njihovega«, oziroma delijo »nas« in »njih«. Kot pravi Balibar (2004: 113), imajo pri segregaciji med revnimi in bogatimi danes bolj kot kadarkoli prej pomembno vlogo meje. Zaklenjena vrata, visoke ograje, bodeče žice, ki jih v opisu totalnih institucij uporabi Goffman (1961/1991), bi se prav lahko nanašale tudi na opis meje med špansko enklavo Melilla v Severni Afriki in Marokom, dele meje med Grčijo in Turčijo, Bolgarijo in Turčijo, ograjo med Madžarsko, Srbijo in Hrvaško, mejo med ZDA in Mehiko ter od novembra 2015 še mejo med Slovenijo in Hrvaško. Podobnost med Goffmanovimi (1961/1991) totalnimi institucijami in izključenimi območji pa ni zgolj vizualna, identičen je tudi njihov namen. Vsi so namenjeni zadrževanju nezaželenih ljudi na določenem prostoru oziroma preprečevanju zapustitve tega izoliranega, zaklenjenega, izključenega prostora. Cilj je, da »oni« ne pridejo k »nam« – razen, če »mi« to hočemo in dovolimo. Prepoved zapuščenja globalnih totalnih institucij je pogojena primarno z ekonomskimi motivi, medtem ko nacionalni politični odločevalci prepričujejo javnost, da gre pri tem predvsem za skrb za »našo« varnost. Kot ugotavlja Watson (2009), je ta proces »uspešen« celo v primeru humanitarnih migracij, saj javnost podpira vedno ostrejšo obravnavanje prosilcev za azil in beguncev. Politike soočanja zahodnih držav z nezaželenimi migracijami predstavljajo eno od področij političnega delovanja, ki je intenzivno prežeto z elementi penalnega populizma. V takšnih razmerah ni presenečenje, da je Cohen (2002) označil odnos političnih odločevalcev, medijev in javnosti do priseljencev kot stanje moralne panike. Razmere in ukrepanje ob prihodu večjega števila beguncev v Slovenijo, reakcije političnih odločevalcev, številnih medijev in tudi dela javnosti nazorno potrjujejo te ugotovitve.⁶

⁶ Ob tem ne gre spregledati, da so trenutne reakcije zgolj nadaljevanje že dalj časa trajajoč proces razgradnje solidarnosti. To se

Zahodne države so pri mednarodnih migracijah primarno osredotočene na selekcijo med zaželenimi, pogojno zaželenimi in nezaželenimi migranti. Želeni so bogati in visoko kvalificirani. Pogojno zaželeni predstavljajo manj kvalificirani migranti, ki jih imigracijske politike industrijsko razvitih držav vključujejo zgolj takrat in le toliko časa, dokler jih potrebujejo, potem pa se pričakuje, da se bodo vrnil domov. Ta pristop se še danes v prostoru EU izvaja pod oznako krožnih migracij. Manj kvalificiranim migrantom se omogoča bivanje v državi toliko časa, da si ne morejo pridobiti dovoljenja za stalno bivanje. Dodatno se je v minulih desetih letih zaostrila tudi imigracijska politika na področju združevanja družin. Poleg pogojno zaželenih migrantov so politični odločevalci oblikovali tudi skupino nezaželenih migrantov. Mednje so vključeni nekvalificirani, revni migranti, ki nimajo možnosti zaposlitve in jih države ne potrebujejo, prosilci za azil in begunci, »nezakoniti« priseljenci itd. (Bosworth in Guild, 2008). Industrijsko razviti svet se je preoblikoval v trdnjave, katerih obrambni zidovi vse bolj spominjajo na »socialne zidove«, njihov primarni namen pa je široko odpreti vrata ljudem z ekonomskim ali kulturnim kapitalom, ob tem pa sočasno odvrniti in zaustaviti vse, ki tega nimajo – četudi gre za ljudi, ki bežijo pred nasiljem in vojnami.

Nedavno epizodo povezave med strukturnim nasiljem in mednarodnimi migracijami predstavlja odnos EU (z delno – (bio)politično motivirano – izjemo nekaterih držav, npr. Nemčije, Švedske) do beguncev. Ljudem je kljub zaščiti, ki jim jo zagotavljajo mednarodne konvencije – v prvi vrsti Konvencija o statusu beguncev (Generalna skupščina OZN, 1950) in Protokol h konvenciji o statusu beguncev (Generalna skupščina OZN, 1967) – onemogočen legalen prehod mej, umik od nasilja in ogroženo življenje. Izpostavljeni so nevarnim razmeram, potisnjeni v ilegalno sfero, prepuščeni tiho-tapcem in kasneje izkoriščevalcem delavcev. Takšne razmere je mogoče v veliki meri pripisati politiki EU (Spijkerboer, 2016), razumeti pa je treba, da se niso vzpostavile čez noč, temveč so rezultat več desetletij trajajočega postopnega zapi-

vidi tudi v tem, da je večina vprašanih v obdobju pred recesijo in poslabšanjem socialnih razmer v Sloveniji ter pred prehodom večjega števila beguncev jeseni 2015, ocenila, da je treba omejiti priseljevanje tudi ljudem v tiski in v razmerah, ko jim mednarodne konvencije zagotavljajo posebne pravice. Tako je v raziskavi Simone Zavratnik (2011) 53 odstotkov respondentov javnomnenjske raziskave menilo, da bi morala Slovenija zaostriti imigracijsko in azilno politiko in postaviti strožje pogoje za priseljevanje. Isti odstotek jih je ocenjeval, da bi morali omejevati priseljevanje beguncev, ki bežijo zaradi vojaških konfliktov oziroma vojn, le nekoliko manj (47,2 odstotka) jih je ocenilo, da je treba omejevati priseljevanje prosilcev za politični azil. Ob tem ni presenetljivo, da je 53 odstotkov anketiranih ocenilo, da je treba spodbujati priseljevanje kvalificirane delovne sile, 48 odstotkov pa je videlo takšno potrebo v odnosu do tujih poslovnih.

ranja vrat v evropsko trdnjavo (Bade, 2005). Ker gre za ljudi, ki jih mehanizmi diskurza drugosti pretvorijo v manjvredne »njih«, ljudi brez *de facto* pravic – z Agambenovimi (2004) besedami, postanejo *homines sacri* – jih je mogoče pustiti umiranju v morju, nameščati v prepolne begunske centre, prisiliti v bivanje zunaj na prostem, na dežju in mrazu, v gozdovih, parkih, ulicah, travnikih, jih pustiti pešačenju, ponižati, deportirati, pregnati. Sprejemljivo je, da se primarna humanitarna kriza spremeni v varnostno vprašanje in, nevarnost, zoper katero je v imenu zagotovitve »naše« varnosti, reda in miru, »treba« uporabiti vojake s puškami, oklepna vozila, vsem omejiti gibanje in jih celo ustavljati z bodečimi žicami.

Z zadrževanjem ljudi v globalnih totalnih institucijah si je Zahod oblikoval globalno rezervno armado delavcev, ki jih po potrebi hitro mobilizira. Pri nomadskih dejavnostih, ki potekajo na različnih ozemljih in med njimi, je uporabljena rezervna armada delavcev v globalnih totalnih institucijah, saj se delovno intenzivne dejavnosti selijo na območja tehnološko razvitih držav z nizkimi mezdami. Selijo se seveda zgolj zaradi večje dobičkonosnosti, ki temelji na izkoriščanju globalno izločenih in povzroča globalno tekmo do dna na področju osebnih dohodkov, socialne varnosti, varnosti pri delu, okoljskih standardov itn. Kot pokažejo Beck (2003), Giraud (2012) in Stiglitz (2013), to vpliva tudi na položaj delavcev »tukaj«. Ob grožnji s selitvijo (tako dela kot kapitala) se zmanjšuje emancipacijska moč delavcev in sindikatov, krčijo se njihove pravice. Tekma do dna vpliva tudi na deregulacijo finančnega sistema in znižanje davkov, kar dodatno koristi le najbogatejšim. Številni delavci v zahodnih državah so bili prisiljeni sprejeti službe v slabše plačanih sedentarnih dejavnostih, tj. dejavnostih, ki proizvajajo dobrine in opravljajo storitve, ki ostajajo znotraj zaključenegega ozemlja oz. države (npr. proizvodnja hrane, lokalni transport, lokalna trgovina). Njihov ekonomski položaj se je poslabšal, medtem pa je majhna skupina globalno uspešnih nomadov povečala svoje dobičke. Posledično se je povečala notranja neenakost (zlasti v anglosaksonskem svetu), zmanjšala sta se dohodek in obseg srednjega razreda, kar predstavlja resne politične grožnje in ustvarja pogoje za vzpon populizma in ksenofobije (Giraud, 2012). Prav to za doseganje svojih ozkih ciljev izkoriščajo številni politični odločevalci in mediji, kar še zaostruje razmere in daje navidezno legitimnost ksenofobnim »patriotskim« civilnodružbenim gibanjem. Globalna armada rezervnih delavcev, za katero pravi Castles (2000: 29), da je zaradi svojih nizkih stroškov »ključnega pomena za kapitalistični sistem«, je stalno vključena v sedentarne (neseljive) dejavnosti. Ravno delavci migranti najpogosteje zasedajo tako imenovana »3D dela« (angl. *dirty, dangerous, difficult*). Najdemo jih v predvsem v gradbeništvu, kmetijstvu, gozdarstvu, težki industriji in gospodinjstvi pomoči; nekateri pa postanejo celo žrtve trgovine z ljudmi (Castles in Miller, 2009; Koser, 2007). Mobilizacija oziroma »uvoz« iz-

ključenih je dovoljen le, če za to obstaja ekonomska potreba in če ni na voljo »naše« lokalne rezervne armade delavcev, ki je pripravljena ali primorana sprejeti takšno delo za ponujeno plačilo. Ob tem poteka selekcija kandidatov za začasno vključitev glede na poklic, državo, »raso«, zdravstveno stanje, fizične sposobnosti, predkaznovanost itd. Tistim, ki prestanejo to selekcijo, je omogočena začasna zapustitev globalnih totalnih institucij, vendar se nato znajdejo v novih zaprtih prostorih – lokalnih totalnih institucijah, ki jih opisujemo v nadaljevanju.

3.2 Lokalne totalne institucije

Po imigraciji v novo državo se priseljenci srečajo z dvema oblikama mehanizmov izključevanja oz. strukturnega nasilja. Prvo skupino predstavljajo formalne politike in pravila, ki prinašajo razlikovanje med domačimi prebivalci in tujci, v EU so izpostavljeni zlasti tujci iz t. i. tretjih držav, kar pogosto vodi v depriviligiranost, diskriminacijo in viktimizacijo (npr. zahteve za izpolnjevanje posebnih pogojev na trgu dela, izključnost iz sistema socialne pomoči, nimajo pravice do socialnega stanovanja). Drugo skupino predstavljajo družbene izključitve in delitev na »nas« in »njih«, ki so posledica predsodkov, nestrpnosti, rasizma, oblikovanja izključujočih se družbenih identitet, diskurza drugosti, nacionalizma in diskriminacije. Posledica obeh oblik strukturnega nasilja, ki sta med seboj tesno prepleteni, je izključevanje priseljencev in njihovih potomcev v lokalne totalne institucije. Te razumemo kot fizične prostore, v katerih so priseljenci (priseljenske četrti, zapori, centri za odstranitev tujcev, begunski centri, delavski domovi itd.), in tudi kot družbene prostore izključenosti in marginalizacije.

Uveljavitev nacionalnih držav kot temeljnih političnih entitet je prinesla vzpostavitev sistema državljanstva. Vendar, kot ugotavlja Wallerstein (1999: 22), državljanstvo vključuje tiste, ki ga imajo, in hkrati izključuje vse, ki ga nimajo. Med tiste, ki so tako formalno izključeni, štejemo priseljence in njihove potomce. Ti lahko živijo v imigrantski državi, lahko so v njej celo rojeni, plačujejo davke in prispevke, vendar nimajo državljanstva in imajo zato formalno omejene politične in socialne pravice. Dodatne formalne razlike znotraj kategorije »prebivalci nedržavljanji« so vezane na njihov formalni status prebivanja. Tisti, ki imajo dovoljenje za stalno bivanje, imajo večji obseg pravic kot tisti, ki bivajo zgolj začasno, in seveda večji kot tisti, ki imajo neregularen (»ilegalen«) status. Prav zadnji so v najslabšem položaju. Njihov neregularni status in strah pred izgonom jim onemogočata sodelovanje z institucijami formalnega družbenega nadzorstva, kar jih naredi lahke tarče izkoriščevalcev, izsiljevalcev, nestrpnih in organiziranih ekstremističnih skupin. Opisano stanje povzema Balibarjev (2004) zaključek, da postajajo priseljenci, ki sicer že dalj časa živijo v Evropi, državljanji druge vrste in podrejeni prebivalci v službi polnopravnih Evropejcev. Balibar (2004)

je razmere označil kar kot »evropski apartheid«, saj prihaja do sistematičnega izključevanja priseljencev, njihove stigmatizacije, represije zoper njih in reduplikacije zunanjih mej in njenih delitev na »nas« in »njih« v notranjosti držav. Meje z mehanizmi strukturnega nasilja zapirajo priseljence in njihove potomce v lokalne totalne institucije.

Pojav socialne in etnične segregacije v mestih in njihovo povezavo z migracijami je opisoval že Engels (1845/1948), ko je analiziral (tudi) položaj irskih delavcev v Angliji. Še podrobneje so se s to vsebino ukvarjali raziskovalci čikaške sociološke šole na začetku prejšnjega stoletja (npr. Burgess, 1925/1967). Ugotavljali so, da živijo priseljenci v slabih socialnih razmerah, dezorganiziranih okoljih, ločeni od bogatejšega domačega prebivalstva. Podobno je mogoče zaključiti tudi danes. V obširni študiji družbenoekonomske segregacije v 13 evropskih glavnih oz. večjih mestih so Tamaru, Marcinczak, van Ham in Musterd (2016) ugotovili, da se je ta po letu 2000 povečala. Ugotavljajo, da na segregacijo sočasno vplivajo globalizacija, družbene neenakosti, programi države blaginje (oz. njihova odsotnost) in nepremičninski trg oz. (ne)dostopnost socialnih stanovanj.⁷ Manley, Johnston, Jones in Owen (2016) navajajo, da je segregacija v Londonu povezana tudi z migracijami. Oblikovane so bile priseljenske četrti temnopoltih Afričanov, Indijcev, Pakistancev in priseljencev iz držav, ki so se priključile EU po letu 2000. Segregaciji so izpostavljeni priseljenci iz Maroka in Turčije v Amsterdamu, podobno je tudi med priseljenci v Stockholmu (Musterd in van Gent, 2016). V Franciji je v četrtih v okolici velikih mest, kot so Pariz, Lyon, Marseille, naseljena večina priseljencev (Bade, 2005). Specifično obliko prostorske segregacije in izolacije priseljencev predstavljajo tudi delavski domovi in z njimi povezan sistem organizacije dela in nadzora delavcev. V Sloveniji so ti vse do propada velikih gradbenih podjetij predstavljali mehanizem izkoriščanja in sočasnega izključevanja delavcev migrantov iz širše družbe. Delovali so kot specializirane lokalne totalne institucije, ki jim je uspelo izolirati priseljence celo od drugih skupin priseljencev.

⁷ Središča z večjo prostorsko koncentracijo priseljencev je mogoče najti tudi v Sloveniji. Komac et al. (2005: 44) ugotavljajo takšen pojav v delavskih predmestjih vzhodno in južno od središča Ljubljane (območja krajevnih skupnosti Jože Moškrič, Moste-Selo, Nove Fužine, Rakova Jelša, Zeleni log). Kljub opazni prostorski socialno-ekonomski diferenciaciji priseljenske populacije zatrjujejo, da še ne moremo govoriti o izraziti prostorski segregaciji v Ljubljani, izjema je območje Rakove Jelše. Elemente prostorske segregacije je mogoče najti tudi v drugih mestih v Sloveniji. Bučar Ručman (2014: 381, 394) navaja podatke za posamezne mestne četrti v Velenju, kjer je razviden visok delež priseljencev in njihovih potomcev (npr. 76 odstotkov v krajevni skupnosti Šalek, 48 odstotkov v četrtini skupnosti Levi breg – Vzhod).

Večinoma so mednarodne migracije povezane s prostorsko segregacijo, tako da priseljenci, ki opravljajo slabše plačana dela, živijo v predelih mest, ki so poceni. Vendar ob tem ne smemo spregledati posebne kategorije priseljencev, ki jim njihov ekonomski kapital omogoča bivanje v najdražjih soseskah in celo izrivanje manj bogatih domačinov iz njih. Manley et al. (2016: 34) opisujejo takšne primere v Londonu, kjer so »ekstremno bogati tujci« kupovali nepremičnine v najdražjih delih mesta. Podobno nakazujejo podatki Stockholma (Musterd in van Gent, 2016), kjer se poleg etnične pojavlja tudi socialna segregacija. Domačini, ki imajo nizke dohodke, živijo ločeni od »nezahodnih prebivalcev« iz istega socialnega razreda. Na drugi strani »nezahodni priseljenici« z visokimi dohodki živijo ločeno od drugih priseljencev, ob tem pa sočasno prihaja do prostorske integracije z bogatimi domačini. Posed ekonomskega kapitala (družbeni razred) se torej ponovno kaže kot dejavnik, ki odpira vrata totalne institucije, omogoča vključitev (predvsem skozi sprejetje med domačim prebivalstvom) in zapustitev lokalnih totalnih institucij. Ob tem se ironično prav ta razred vse pogosteje zapira za nova vrata in ograje, saj se številni bogati naseljujejo v t. i. ograjene, varovane skupnosti.

Oblikovanje priseljenških naselij in marginalizacija sta tudi rezultat diskriminacije na trgu najema stanovanj. Priseljenki se namreč srečujejo z diskriminacijo pri najemu, ki je trojna: politična, saj v primerjavi z državljanji nimajo (enakih) možnosti najema stanovanj, ki so v lasti države ali lokalnih skupnosti; ekonomska, ki izhaja iz visokih najemnin za stanovanja v soseskah z višjo kakovostjo življenja; etnična, saj se srečujejo s predsodki in nestrpnostjo, ker nekateri domači prebivalci ne želijo oddajati stanovanj priseljenkam (Bučar Ručman, 2014: 433) ali ne želijo živeti v soseski s priseljenki. Prav na slednjo dimenzijo diskriminacije in posledično segregacije kažejo podatki raziskave Simone Zavratnik (2013). V javnomnenjski raziskavi v Sloveniji je 31 odstotkov vprašanih izjavilo, da bi jih motilo, če bi v soseski živelo večje število priseljencev, 50 odstotkov jih to sicer ne bi motilo, vendar se jih kar 49 odstotkov ne bi preselilo v okolje, kjer že živi večje število priseljencev. Družbeno dimenzijo prostorskega izključevanja priseljencev prikazujejo tudi podatki Slovenskega javnega mnenja (Toš et al., 1999; Toš, 2012). Iz njih je razvidno, da v zadnjem desetletju med 13,5 in 27,8 odstotkov vprašanih (oziroma celo med 40 in 56 odstotkov v letih po osamosvojitvi Slovenije) ne želi priseljencev za sosede. Podoben trend velja tudi za ljudi druge rase, katerih prisotnost v Sloveniji je prav tako najpogosteje povezana z migracijami.

Povezava med mestom prebivanja in socialnim položajem ne poteka samo v smeri, ko socialni položaj določa mesto prebivanja, velja namreč tudi obratno – mesto prebivališča lahko vpliva na socialni položaj posameznikov oziroma celotnih

skupin (Korsu in Wengleski, 2010). Prebivanje v določenem delu mesta je lahko povod za oblikovanje stereotipnih sodb, ki vodijo v diskriminacijo prebivalcev. Ti so v slabšem položaju predvsem pri iskanju zaposlitve. Poleg udeležbe na trgu dela so prebivalci teh lokalnih totalnih institucij izključeni tudi na drugih področjih, kot na primer pri kandidiranju na različnih razpisih, pri zdravstveni oskrbi, presojanju o kreditni sposobnosti, zagotovitvi kakovostnega izobraževanja, pri tem, kako jih obravnavajo institucije formalnega družbenega nadzorstva. Posebno obliko družbene izključenosti predstavljajo tudi prakse sklepanja prijateljstev in celo intimnih partnerskih vezi, ki pogosto potekajo na osnovi etnične pripadnosti (Kalmijn, 1998). O marginalizaciji priseljencev pričajo tudi ugotovitve raziskovalcev (npr. Bosworth in Guild, 2008) o izključenosti priseljencev iz aktivnega oblikovanja medijskega in občega javnega diskurza. Glas priseljencev in njihovi argumenti navadno niso predstavljeni, če pa so že vključeni v javni diskurz, predstavljajo največkrat le objekt naslavljanja, o katerem poročajo drugi.

Študija OECD in EU (OECD/European Union, 2015) o integraciji priseljencev in njihovih potomcev nazorno prikazuje, da so ti žrtve socialne marginalizacije. Stopnja brezposelnosti mladih potomcev priseljencev je v EU kar za 50 odstotkov višja kot pri vrstnikih s starši domačini. Med dolgotrajno brezposelnimi predstavljajo v 28 državah EU priseljenki kar 45 odstotkov. Priseljenki so tudi bistveno bolj utrpeli pritiske finančne krize po letu 2007, saj se je brezposelnost med njimi povečala veliko bolj kot pri domačih prebivalcih. Revščina je med gospodinjstvi, v katerih člani prihajajo iz t. i. tretjih držav, dvakrat višja kot pri domačih prebivalcih.

Priseljenki so pogosto žrtve najrazličnejših oblik oškodovanja – kriminalnega, političnega, kulturnega, socialnega, zdravstvenega, varnostnega, dodatno pa jih tudi policija in sodstvo obravnavata diskriminatorno, javnost jih stereotipizira in v ekstremnih primerih izvaja kriminaliteto iz sovraštva (Pečar, 1998: 157–158). Nekatere skupine priseljencev in njihovih potomcev so pogosteje zastopane med obsojenci za kazniva dejanja, vendar je ob tem treba opozoriti na pomembne značilnosti te povezave: takšen zaključek ne velja za vse države in tudi v tistih, kjer drži, ne velja za vse skupine priseljencev in njihovih potomcev. Stopnja kriminalitete priseljencev in njihovih potomcev je pri nekaterih skupinah tudi nižja kot pri domačem prebivalstvu (Reid, Weiss in Adelman, 2005). Priseljenški status in poreklo ne predstavljata kriminogenega dejavnika in takšna značilnost sama po sebi ne vodi ljudi v kriminaliteto. Izjemoma se lahko socializacija v različnih kulturah in migracije preko kulturnih meja in izvajanje dejanj, ki so v eni kulturi sprejemljiva in v drugi ne (to kar predpostavlja Sellinova (1938) teorija sekundarnega kulturnega konflikta), kažejo v odklonskosti priseljencev. Takšni

primeri odklonskosti so redki, večinoma ne predstavljajo kaznivih dejanj, temveč delinkvenco (prekrške, kršenje neformalnih norm), in so vezani na prvo generacijo priseljencev. V nasprotju s populistično retoriko političnih odločevalcev, ki (namerno) zamenjuje posledice z vzroki in pripisuje krivdo za kriminaliteto celotnim etničnim skupinam, je vzroke za kriminaliteto mogoče najti v socialnih razmerah in težavah spodnjega družbenega razreda, ne glede na etnično, nacionalno ali »rasno« pripadnost. Visoka stopnja inkarceracije priseljencev kaže na kriminalizacijo revščine. V ZDA so žrtve takšnih politik temnopolti, v Evropi pa priseljenci in njihovi potomci (Wacquant, 2008).⁸ Če podatkom o priseljencih v zaporih dodamo še podatke o priseljencih v centrih za pridržanje tujcev, lahko vidimo, da predstavlja inkarceracija pomemben pristop pri upravljanju migracij v Evropi. Dopolnjuje militarizacijo mejnega nadzora, ki jo simbolizirajo sodobne ekonomske »železne zavese« na zunanjih mejah, restriktivna imigracijska zakonodaja in kompleksen panoptičen sistem nadzora migrantov. Meja med migracijami in kriminaliteto, migranti in storilci kaznivih dejanj se v javnem diskurzu vse bolj briše. Tujci, priseljenci oziroma tisti, ki ne delijo večinske kolektivne identitete in predstavljajo »druge«, predstavljajo v tej konstrukciji grožnjo »nam«. Prav ta pogled in domnevna ogroženost »naše« varnosti sta dominirala v občem javnem diskurzu (političnem, medijskem, aktivističnem diskurzu) ob prehodu beguncev skozi Slovenijo jeseni 2015 in legitimirala ostre nadzorstvene ukrepe zoper begunce.

O tem, da so institucije formalnega družbenega nadzorstva bolj pozorne na priseljence, ki jih tudi ostreje obravnavajo, je pisal že Sellin (1938). Zaključil je, da je bilo za priseljence v primerjavi z domačini bolj verjetno, da so bili pridržani, obsojeni, pogosteje jih je doletela zaporna kazen, ki je bila tudi daljša. Desetletja kasneje Franko Aas (2007: 83) navaja, da stereotipizacija etničnih manjšin pomembno vpliva na vsakodnevne oblike družbenega nadzorstva in zagotavlja legitimnost pogostejšemu policijskemu nadzoru priseljencev in njihovih potomcev. Zadnje potrjujejo tudi raziskave v Parizu (Goris, Jobar in Lévy, 2009) in Španiji (Miller et al., 2008). V nadzorstvenih institucijah se vzpostavi posebno vzdušje, ki predstavlja rdečo nit diskriminatornega nadzora. Najpodrobneje je bilo takšno delovanje raziskano v britanski policiji. Komisija, ki je preiskovala neustrezno policijsko

obravnavo umora temnopoltega fanta, Stephena Lawrenca, je jasno pokazala na obstoj policijskega (strukturnega) nasilja v povezavi z etničnimi manjšinami in migracijami, tj. institucionalni rasizem znotraj policije (Macpherson, 1999). Koncept institucionalnega rasizma je širši kot koncept rasnega profiliranja, saj razširi odgovornost za diskriminacijo iz posameznika, ki bi naj imel predsodke, na celotno organizacijo, politične odločevalce in celo politični sistem. Kot sklepajo Miller et al. (2008: 165), takšna posredna oblika diskriminacije vključuje »širše sprejemanje odločitev in prakso, ki prinese potencialno rasistične rezultate«. Uvid v institucionalni rasizem terja poglobljeno presojo in razumevanje, saj naslavlja strukturno nasilje, medtem ko koncept rasnega profiliranja podaja preproste razlage in s prstom pokaže na neposrednega storilca direktnega nasilja (rasističnega policista, paznika, sodnika). Institucionalni rasizem ne vidi obravnave ljudi iz »rasnih« ali etničnih manjšin kot načrtno diskriminacijo in pristransko sojenje, pregona, nadzor itn. Takšen odnos je posledica ponotranjenih stereotipov, ki se odražajo v diskriminatornih ukrepih, nadzorstvenih praksah in tudi celotnih politikah. Odločitve o usmerjanju organov pregona in določanju pozornosti v odkrivanje določenih oblik kršitev (in sočasnem zane-marjanju drugih) se odražajo tudi v tem, kdo so preganjani in obsojeni, ter iz katerih družbenih skupin izhajajo.

4 Zaključna diskusija

Povezava med strukturnim nasiljem in mednarodnimi migracijami se kaže na globalni in lokalni ravni. »Pobeg« iz globalnih totalnih institucij je (legalno) mogoč le, če za to obstaja (ekonomski) interes v zahodnih gostiteljskih državah. Imigracijska politika EU držav kaže svoj pravi obraz prav v odnosu do tistih, ki najbolj potrebujejo zaščito, tj. beguncev. V tem polju postaja jasno, da so interesi politike podrejeni interesom ekonomije. Vprašanje političnih in tudi človekovih pravic (npr. svoboda gibanja, možnost zaščite, ki je pogojena z dovoljenjem prihoda na ozemlje) je primarno izpostavljeno presoji, ali lahko skupine »prišlekov« prinesejo korist na gospodarskem področju. Odpiranje vrat v nekaterih državah (npr. Nemčiji) in prihod večjega števila beguncev v letu 2015 predstavlja na prvi pogled negacijo tega zaključka, vendar analiza demografske slike Nemčije, napovedi za v prihodnje in tudi pregled izjav nemških politikov in gospodarstvenikov pokažejo, da je trenutno odpiranje vrat navdihneno (tudi) z gospodarskimi interesi. Zaradi upadanja števila aktivnega prebivalstva Nemčija namreč že dalj časa potrebuje novo delovno silo (Mencinger, 2015) in tokrat te, za razliko od tiste v 60. letih 20. stoletja, ni treba aktivno novačiti. Ljudje prihajajo sami, na svoje stroške, s pomočjo tihotapcev. Ob tem na tej poti v obljubljeni dežel (evropska izvedba ameriških sanj v obliki »der deutsche Traum«) zaradi vizumskih omeji-

⁸ Te ugotovitve potrjuje tudi longitudinalna študija, izvedena v Duisburgu (Boers et al., 2014). Raziskovalci so ugotovili, da na odklonskost pri mladih ne vpliva priseljsko poreklo njihovih staršev in kulturne (verske) razlike, temveč so tako pri potomcih priseljencev kot mladih, katerih starši niso priseljenci, pomembne socialne razmere in predvsem vključenost v izobraževalni sistem. Z izboljšanjem socialnih razmer se delež storilcev iz vrst mladih potomcev priseljencev zmanjša in izenači s potomci domačih prebivalcev (za pregled razmer in odklonskost priseljencev v Nemčiji glej Walburg (2015)).

tev tvegajo celo svoja življenja. Če upoštevamo tudi to, da jih večina prihaja iz držav, ki so jih uničile oz. destabilizirale bolj ali manj nasilne (ne)posredne intervencije zahodnih držav oz. njihovih zaveznic, postane povezava med strukturnim nasiljem in migracijami bolj nazorna.

Zaostrovanje varnostnih razmer na lokalni ravni in ustvarjanje vtisa o nezmožnosti skupnega življenja domačinov in priseljencev izkoriščajo različni politični odločevalci, politične stranke in nacionalistične skupine civilne družbe. Domnevno zaradi prevelikih kulturnih razlik, ogrožanja »naše« blaginje in »naše« kakovosti življenja – pri čemer ne gre spregledati, da je Mencingerjev (2015) izračun pokazal, da bi letni stroški socialnih transferjev v EU za tri milijone brezposelnih beguncev znašali skupaj pičle 1,69 tisočinke bruto domačega produkta EU. Protipriseljenska retorika in politika nista več rezervirani le za skrajno desnico, temveč je to postal del diskurza političnega »mainstreama«. Poleg Francije, Italije, Avstrije, Velike Britanije, Madžarske, Grčije takšna politika pridobiva priljubljenost tudi v severnoevropskih državah, kot so Nizozemska, Švedska, Danska, Finska, podoben trend je mogoče zaznati tudi pri nas. Njihov vzpon in javnomnenjski premik v desno v postmodernih družbah nista presenečenje. Takšen diskurz namreč nagovarja stalno prisotne človeške strahove pred tujim in neznanim, dodatno gorivo pa mu zagotavlja neoliberalna razgradnja družbe in njenega veziva, tj. solidarnosti. Ob prevladi v neoliberalizmu idealizirane ekonomske (računovodske) logike, ki postaja univerzalno merilo učinkovitosti, razširjeno v vse pore družbenega delovanja, je reševanje tujih, neznanih, »drugačnih« ljudi v očeh domače javnosti razumljeno le kot nepotreben strošek. V družbi, v kateri verjamemo, da sredstev ni dovolj za vse, ko nas na vsakem koraku prepričujejo, da smo sami odgovorni za svojo usodo, prisiljeni v konstantno tekmo vseh z vsemi, so novi tekmeči seveda nezaželeni. Na drugi strani so ravno zato migracije bogatih (individualnih »neto plačnikov«) percipirane kot zaželene in zato tudi spodbujene z različnimi ugodnostmi. Opisane razmere ustvarjajo lažen vtis o obstoju permanentnega konflikta med domačim prebivalstvom in priseljenci, novimi »notranjimi sovražniki«, med katere spadajo tudi tisti, ki so tukaj že desetletja ali so tu celo rojeni. Ob tem vsak (teroristični) napad, zločin, prekršek, ki ga storijo posamezniki iz vrst priseljencev ali njihovih potomcev, vodi v generalizacijo in utrditev stereotipov o kriminalnem »drugem«.

Vprašanje sobivanja priseljencev in domačinov, odločanje za politiko vključenosti ali izključenosti je politično vprašanje, njegov rezultat pa je odvisen od političnih ukrepov. Ti lahko zagotavljajo možnosti za vključitev v družbo ali pa delujejo kot strukturno nasilje, preko katerega se določene skupine ljudi zapira v interne totalne institucije. Neverjetna ironija je v tem, da se četrt stoletja po padcu železne zaveses sedaj na

mejah »svobodne«, »demokratske«, »povezane« Evrope (in drugih industrijsko razvitih držav) pojavljajo nove železne zaveses. Ko se države EU ne morejo dogovoriti o skupnem ukrepanju pri begunskih migracijah, ko se na notranjih mejah domnevno tesno povezanega političnega prostora postavljajo ograje in bodeča žica, ko je militarizacija meje samoumevna, ko postane sprejemljivo odzemanje premoženja beguncem, prepoved obiska javnih prostorov (bazenov), ko se soočamo z napadi in požigi begunskih centrov ipd., postane jasno, da je interna in egoistična preračunljivost preslikana v širši družbenopolitični prostor in da smo priče umiranju solidarnosti.

Literatura

1. Agamben, G. (2004). *Homo sacer: suverena oblast in golo življenje*. Ljubljana: Študentska založba.
2. Bade, K. (2005). *Evropa v gibanju: migracije od poznega 18. stoletja do danes*. Ljubljana: Založba *Cf.
3. Balibar, E. (2004). *We, the people of Europe?: Reflections on transnational citizenship*. Princeton: Princeton University Press.
4. Barakso, M., Sabet, D. M. in Schaffner, B. F. (2014). *Understanding political science research methods: The challenge of inference*. New York: Routledge.
5. Beck, U. (2003). *Kaj je globalizacija? Zmote globalizma – odgovori na globalizacijo*. Ljubljana: Krtina.
6. Boers, K., Reinecke, J., Bentrup, C., Daniel, A., Kanz, K. M., Schulte, P. et al. (2014). Vom Jugend- zum frühen Erwachsenenalter. Delinquenzverläufe und Erklärungszusammenhänge in der Verlaufsstudie Kriminalität in der modernen Stadt. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, 97(3), 183–202.
7. Bosworth, M. in Guild, M. (2008). Governing Through Migration Control: Security and Citizenship in Britain. *British Journal of Criminology*, 48(6), 703–719.
8. Bučar Ručman, A. (2014). *Migracije in kriminaliteta: Pogled čez meje stereotipov in predsodkov*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
9. Bufacchi, V. (2005). Two concepts of violence. *Political Studies Review*, 3(2), 193–204.
10. Burgess, E. W. (1925/1967). The growth of the city: An introduction to a research project. V R. E. Park, E. W. Burgess in R. D. McKenzie (ur.), *The city* (str. 47–62). Chicago: The University of Chicago Press.
11. Castles, S. (2000). *Ethnicity and globalization*. London: Sage.
12. Castles, S. (2003). Towards a sociology of forced migration and social transformation. *Sociology*, 37(1), 13–34.
13. Castles, S. in Miller, M. J. (2009). *The age of migration: International population movements in the modern world* (4th ed.). New York: Palgrave Macmillan.
14. Cohen, S. (2001). *Immigration controls, the family and the welfare state: A handbook of law, theory, politics and practice for local authority, voluntary sector and welfare state workers and legal advisors*. London: Jessica Kingsley Publishers.
15. Cohen, S. (2002). *Folk devils and moral panic: The creation of the Mods and Rockers*. London: Routledge.
16. De Haan, W. (2008). Violence as an essentially contested concept. V S. Body-Gendrot in P. Spierenburg (ur.), *Violence in Europe: Historical and contemporary perspectives* (str. 27–40). New York: Springer.

17. Delgado Wise, R. (2009). Force migration and US imperialism: The dialectic of migration and development. *Critical Sociology*, 35(6), 767–784.
18. Engels, F. (1845/1948). *Položaj delavskega razreda v Angliji*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
19. Flander, B. in Meško, G. (2011). ‚Punitiveness‘ and penal trends in Slovenia: On the ‚shady side of the Alps‘? V H. Kury in E. Shea (ur.), *Punitivity international developments* (str. 227–249). Bochum: Universitätsverlag Brockmeyer.
20. Franko Aas, K. (2007). *Globalization & crime*. London: Sage.
21. Galtung, J. (1969). Violence, peace and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191.
22. Galtung, J. (1990). Cultural violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291–305.
23. Giraud, P. N. (24. 1. 2012). France deals with globalization crisis – Part I. *YaleGlobal Online*. Pridobljeno na <http://yaleglobal.yale.edu/content/france-deals-globalization-crisis-part-i>
24. Generalna skupščina OZN. (1950). *Konvencija o statusu beguncev*. Pridobljeno na http://www.unhcr-entraleurope.org/_assets/files/content/resources/pdf_si/refugee_convention/1951_Convention_status_refugees-svn.pdf
25. Generalna skupščina OZN. (1967). *Protokol h konvenciji o statusu beguncev*. Pridobljeno na http://www.unhcr-entraleurope.org/_assets/files/content/resources/pdf_si/refugee_convention/1951_Convention_status_refugees-svn.pdf
26. Goffman, E. (1961/1991). *Asylums: Essays on the social situation of mental patients and other inmates*. London: Penguin Books.
27. Goris, I., Jobard, F. in Lévy, R. (2009). *Profiling minorities: A study of stop-and-search practices in Paris*. New York: Open Society Institute.
28. Kalmijn, M. (1998). Inter marriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology*, 24, 395–421.
29. Komac, M., Dolenc, D., Kralj, A., Melanšek, A., Medvešek, M. in Roter, P. (2005). *Simulacija priseljevanja v ljubljansko urbano regijo: analiza etnične strukture prebivalstva Mestne občine Ljubljana: zaključno poročilo*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
30. Korsu, E. in Wenglenski, S. (2010). Job accessibility, residential segregation and risk of long-term unemployment in the Paris region. *Urban Studies October*, 47(11), 2279–2324.
31. Koser, K. (2007). *International migration: A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
32. Macpherson, W. (1999). *The Stephen Lawrence inquiry*. Pridobljeno na <http://www.archive.official-documents.co.uk/document/cm42/4262/4262.htm>
33. Manley, D., Johnston, R., Jones, K. in Owen, D. (2016). Occupational segregation in London: A multilevel framework for modelling segregation. V T. Tammaru, S. Marcińczak, M. van Ham in S. Musterd (ur.), *Socio-economic segregation in European capital cities. East meets West* (str. 30–54). London: Routledge.
34. Mencinger, J. (2015). Begunci in tisočinke. *Gospodarska gibanja* 482. Pridobljeno na <http://www.eipf.si/publikacije/gospodarska-gibanja/2015/gospodarska-gibanja-482/begunci-in-tisocinke/>
35. Meško, G. in Jere, M. (2012). Crime, criminal justice and criminology in Slovenia. *European Journal of Criminology*, 9(3), 323–334.
36. Miller, J., Gounev, P., Pap, A. L., Wagman, D., Balogi, A., Bezlov, T. et al. (2008). Racism and police stops: Adapting US and British debates to continental Europe. *European Journal of Criminology*, 5(2), 161–190.
37. Musterd, S. in van Gent, W. (2016). Changing welfare context and income segregation in Amsterdam and its metropolitan area. V T. Tammaru, S. Marcińczak, M. van Ham in S. Musterd (ur.), *Socio-economic segregation in European capital cities. East meets West* (str. 55–79). London: Routledge.
38. Nye, J. S. (2011). *The future of power*. New York: Public Affairs.
39. OECD/European Union. (2015). *Indicators of immigrant integration 2015: Settling in*. Paris: OECD Publishing. Pridobljeno na <http://dx.doi.org/10.1787/9789264234024-en>
40. Pečar, J. (1998). Migracije in kriminaliteta. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 49(2), 151–159.
41. Pratt, J. (2007). *Penal populism*. London: Routledge.
42. Reid, L. W., Weiss, H. E. in Adelman, R. M. (2005). The immigration–crime relationship: Evidence across US metropolitan areas. *Social Science Research*, 34(4), 757–780.
43. Roberts, J. V., Stalans, L. J., Indermaur, D. in Hough, M. (2003). *Penal populism and public opinion: Lessons from five countries*. New York: Oxford University Press.
44. Sellin, T. (1938). *Culture conflict and crime*. New York: Social Science Research Council.
45. Spijkerboer, T. (2016). *Europe's refugee crisis: A perfect storm*. Pridobljeno na <https://www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/centre-criminology/centreborder-criminologies/blog/2016/02/europe-s-refugee>
46. Stiglitz, E. J. (2013). *The price of inequality: How today's divided society endangers our future*. New York: W. W. Norton.
47. Tammaru, T., Marcinczak, S., van Ham, M. in Musterd, S. (ur.). (2016). *Socio-economic segregation in European capital cities. East meets West*. London: Routledge.
48. Toš, N. (ur.). (2012). *Vrednote na prehodu VI.: Slovenija v mednarodnih primerjavah 1992–2011*. Ljubljana: FDV, IDV – CJMMK.
49. Toš, N., Klinar, P., Roter, Z., Markič, B., Mlinar, Z., Trampuž, C. et al. (1999). *Vrednote v prehodu II. Slovensko javno mnenje 1990–1998*. Ljubljana: FDV, IDV – CJMMK.
50. UNESCO. (2015). *Glossary of migration related terms*. Pridobljeno na <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant>
51. Wacquant, L. (2008). *Zapori revščine*. Ljubljana: Založba *Cf.
52. Wallerstein, I. (1999). *Utopistike ali izbira zgodovinskih možnosti 21. stoletja*. Ljubljana: Založba *Cf.
53. Wallerstein, I. M. (2006). *Uvod v analizo svetovnih-sistemov*. Ljubljana: Založba *Cf.
54. Walburg, C. (2015). Jugenddelinquenz: Eine Frage der Herkunft? *Die Polizei*, 106(10), 287–292.
55. Watson, S. D. (2009). *The securitization of humanitarian migration: Digging moats and sinking boats*. New York: Routledge.
56. Zavratnik, S. (2011). Sodobne migracije v mnenjih slovenske javnosti. *Dve domovini = Two Homelands*, 33, 55–71.
57. Zavratnik, S. (2013). Sosedje in tujci: (globalne) migracije in nezaželene družbene manjšine. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja = Treatises and documents: journal of ethnic studies*, 70, 73–89.

Structural Violence as a Mechanism for Incarceration of Immigrants into Global and Local Total Institutions

Aleš Bučar Ručman, Ph.D., Assistant Professor of Sociology, Faculty of Criminal Justice and Security,
University of Maribor, Slovenia. E-mail: ales.bucar@fvv.uni-mb.si

This paper initially presents a conceptualization of structural violence, which is further linked to international migrations. Discussion as a whole is actualized by the author with a perspective on the current migration situation in Europe. Through the use of a qualitative research approach (inference) and with application of Galtung's (1990) concept of structural violence to international migration, the author elaborates an existence of two types of areas of exclusion, according to their principles reminiscent of Goffman's total institutions. Global total institutions include countries and whole regions, where people are often excluded from access to the fundamental achievements of civilizational development, and where their lives are endangered by conflict, war, violence, environmental and health risks, etc. At the same time, we can find internal total institutions within the post-industrial societies, which can be recognised in the form of closed areas such as ghettos, slums or similar excluded settlements, and are complemented to social spaces of marginalized social positions, in which "the others" (i.e. immigrants and their descendants) are placed by the use of discrimination and (neo) racism.

Keywords: structural violence, total institution, migration, immigrants, integration, refugees

UDC: 314.15